

Març/2012

butlletí 11

portal de l'aigua a les illes

Dos Fòrums de l'Aigua a Marsella: VI Fòrum Mundial de l'Aigua i Fòrum Alternatiu de l'Aigua.

Videoentrevista: Les aigües superficials de Balears amb el Dr. Cels Garcia (UIB)

butlletí 11
portal de

l'aigua

a les illes

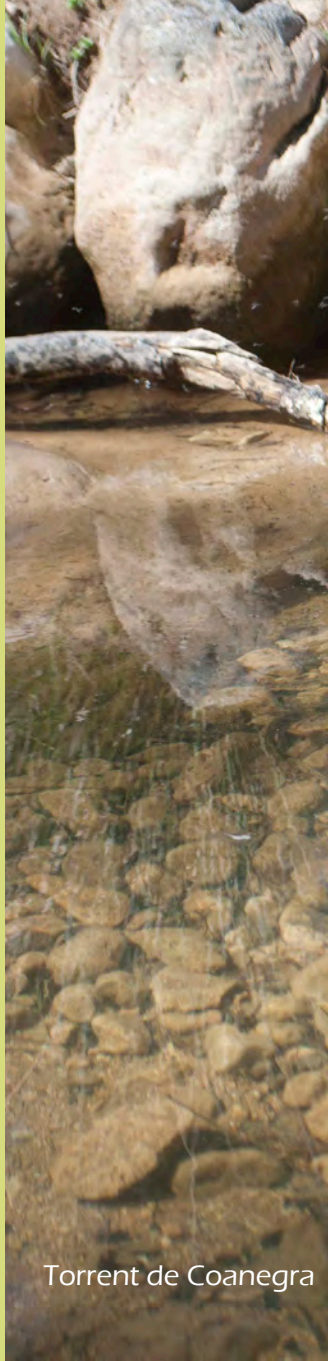
sinopsi

portal de l'aigua de les illes

No ha estat casualitat fer-vos arribar el primer butlletí de l'any, en l'òrbita del 22 de Març, Dia Mundial de l'Aigua, per contribuir des d'aquesta plataforma a la millora de la informació i a la reflexió en la protecció i ús sostenible dels nostres recursos hídrics.

El present número es fa eco de dos Fòrums simultanis: el VI Fòrum Mundial de l'Aigua, el major esdeveniment entorn a la deliberació i debat sobre la matèria i recull algunes de les conclusions i documents rellevants, així com el Fòrum Alternatiu de l'Aigua que recull la veu d'entitats de base i comunitats locals.

La vídeoentrevista amb el Dr. Cels Garcia, es centra en les aigües superficials de les Illes Balears, per aprofundir en aspectes com la seva contribució com a recurs hídric, el paper com a reguladors d'ecosistemes i modeladores de paisatge, així com les principals pressions a les quals estan sotmeses. Coneixerem les línies d'investigació en matèria d'aigües superficials realitzades pel Departament de Ciències de la Terra de la UIB.

Torrent de Coanegra

S'amplia la informació disponible en la web sobre la xarxa de control de les aigües subterrànies

En la web dma.caib.es es poden visualitzar les xarxes de control de les aigües subterrànies actuals i els punts d'aigua controlats periòdicament a les illes. En la xarxa bàsica del Servei d'Estudis i Planificació de la DGRH es poden visualitzar els punts de control actius, els donats de baixa i els proposats per al seguiment de la Directiva marc d'Aigua.

S'ha incorporat l'inventari d'aquests punts, els quals conformen les xarxes de control, amb les coordenades UTM i la seva identificació. Es poden consultar les dades de nivells (profunditat), així com els de qualitat dels 1.762 punts, segons l'última actualització de gener de 2012. En relació a les dades de qualitat, estan disponibles els resultats de amoni, bicarbonats, bromurs, calci, carbonats, clorurs, fosfats, nitrats, nitrits, potassi, sodi, sulfats...

VI Fòrum Mundial de l'Aigua

http://www.worldwaterforum6.org

És un dels grans esdeveniments sobre aigua, en el qual es reuneixen 20.000 líders polítics, ONG´s, governs oficials, professionals de l'aigua i científics. S'ha celebrat en Marsella del 12 al 17 de Març de 2012.

Les 12 prioritats d'acció dirigeixen les contribucions de la comunitat mundial de l'aigua cap a un planeta blau més saludable, pacífic, pròsper i amb capacitat de recuperació:

1. Garantir l'accés a l'aigua i el Dret a l'aigua.
2. Millorar l'accés al sanejament integrat per a tots.
3. Millorar la higiene i salut gràcies a l'aigua i al sanejament.
4. Prevenir i gestionar les crisis i riscos relacionats amb l'aigua.
5. Promoure la cooperació i la pau gràcies a l'aigua.
6. Equilibrar els diferents usos de l'aigua mitjançant la gestió integrada.
7. Promoure la seguretat alimentària mitjançant l'ús òptim de l'aigua.
8. Harmonitzar l'aigua i l'energia.
9. Fomentar el creixement verd i valorar els ecosistemes.
10. Millorar la qualitat dels recursos hídrics i ecosistemes.
11. Reduir els efectes i l'impacte de l'activitat humana sobre l'aigua.
12. Afrontar els canvis climàtics i globals en un món urbanitzant.

El Fòrum Mundial de l'Aigua ha tingut com a objectiu aprofitar els intensos debats celebrats entorn dels temes, els problemes i les recomanacions de Fòrums anteriors i d'altres reunions internacionals per desenvolupar i desencadenar l'engegada real de solucions concretes.

El mètode que s'ha suggerit per a això es basa en diversos programes i processos iniciats en tot el món durant els últims temps, com per exemple els Objectius de Desenvolupament del Mil•lenni. Consistent a establir una sèrie d'objectius i enumerar les contribucions que desitja proposar la Comunitat Mundial de l'Aigua per a plantar cara als reptes del nostre planeta blau, aquestes contribucions es convertiran posteriorment en compromisos per identificar i executar amb èxit les solucions i d'aquesta manera arribar als objectius.

Cúber, Serra Tramuntana, Mallorca

L'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) va presentar el 12 de març en Marsella l'informe "The Water Challenge: sharing a precious commodity".

L'OCDE va destacar que les polítiques contra la contaminació de l'aigua per als usos agrícoles no han donat resultats satisfactoris en els últims deu anys en els seus països membres, i per canviar la situació va proposar aplicar el principi "qui contamina paga".

L'informe constata que l'impacte de l'agricultura sobre la qualitat de l'aigua s'ha agreujat en els últims anys i que "són rars" els casos de països que s'hagin produït millores notables. També van recordar que l'agricultura "és sovint la principal font de contaminació de l'aigua" i que les accions per a mitigar-lo requereixen "milers de milions de dòlars" pagats pels contribuents.

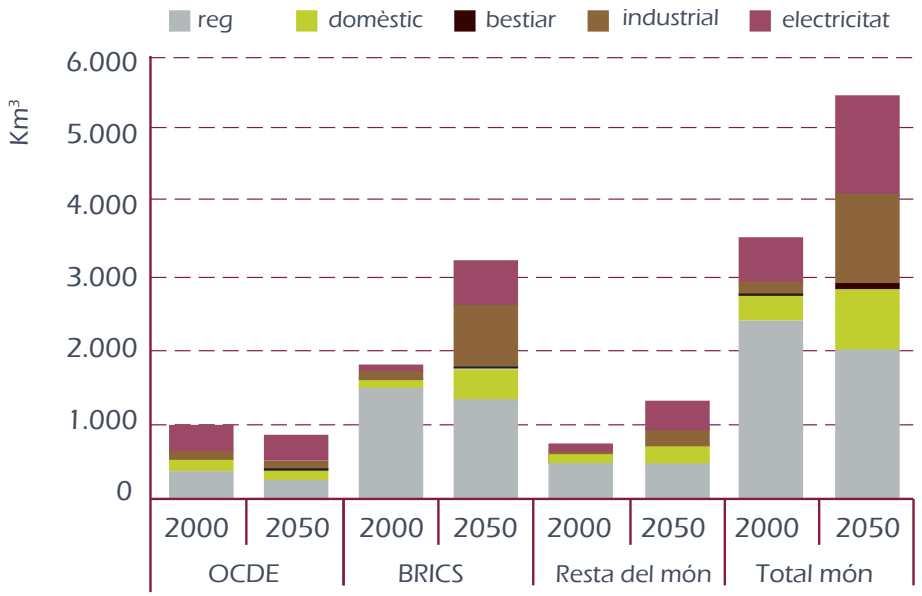
El Desafiament de l'Aigua: l'intercanvi d'un bé molt preuat

Plantar cara a aquests desafiaments requereix de respostes governamentals contundents:

- Les polítiques de l'aigua han de considerar en igualtat de condicions la quantitat i la qualitat.
- Eficiència en l'ús de l'aigua.
- Fixació de sistemes tarifaris.
- Instruments econòmics, com els mercats de l'aigua poden ajudar a assolir això d'una manera flexible.
- La millora de la recol·lecció d'aigües residuals i dels sistemes de tractament serà fonamental per salvaguardar i millorar la qualitat de l'aigua.
- Els governs tenen un paper clau en el foment de la innovació i la inversió necessària per construir la infraestructura d'aigua verda.

Demanda mundial d'aigua:

escenari de referència, 2000 i 2050

Font: The Environmental Outlook Baseline, output from IMAGE suite of models.

L'informe posa en relleu els desafiaments plantejats per a la gestió del proveïment d'aigua, per la ràpida urbanització, el creixement demogràfic i els canvis en la dinàmica econòmica. La demanda d'aigua augmentarà en un 55% en l'any 2050. És probable que 3,9 milions de persones (més del 40% de la població mundial) habitin en conques fluvials amb greu estrès hídric. Es preveu que més de 240 milions de persones (principalment d'àrees rurals) no tinguin accés a fonts millorades d'aigua per a l'any 2050, i que gairebé 1,4 milions de persones no tinguin accés a sanejament bàsic. A més, l'augment dels fluxos de nitrogen, fòsfor i pesticides de l'agricultura i el tractament pobre de les d'aigües residuals contaminaran l'aigua subterrània, els rius i els oceans, danyant la salut humana i el medi ambient.

El nou informe de l'AEMA "Cap a un ús eficient dels recursos hídrics a Europa"

Europa ha de redoblar esforços per fer un ús més eficient de l'aigua i evitar que la seva economia es vegi afectada, segons el nou informe elaborat per l'Agència Europea de Medi ambient (AEMA). L'ús ineficaç de l'aigua té efectes negatius en els recursos dels quals depenen els ecosistemes i les persones, dos elements essencials per a la productivitat i la seguretat europees.

L'informe advoca per una gestió integral de l'aigua, començant per una millor aplicació de la legislació actual. «La pressió sobre els recursos hídrics està augmentant en moltes zones d'Europa, i la situació empitjora» adverteix Jacqueline McGlade, Directora Executiva de la AEMA. «L'agricultura, la producció d'energia, el sector industrial, el proveïment públic d'aigua i els ecosistemes: tots ells són importants i es disputen aquest limitat recurs. El canvi climàtic està disminuint la previsibilitat del proveïment d'aigua; per això és important que Europa faci un ús més eficient d'aquesta perquè puguin beneficiar-se tots els usuaris.

L'escassesa d'aigua té greus conseqüències en les economies que depenen de l'agricultura i de la indústria. De vegades, fins i tot, ha obligat a imposar restriccions d'aigua potable en algunes zones d'Europa.

També afecta indirectament a l'economia, ja que la reducció del cabal dels rius, el descens del nivell dels llacs i dels aqüífers i la desaparició dels aiguamolls poden tenir efectes devastadors en els sistemes naturals en els quals se sustenta la productivitat econòmica.

En la Unió Europea, una quarta part de l'aigua que prové del medi natural es destina al sector agrícola, encara que aquest percentatge és molt major en l'Europa meridional, on pot arribar a el 80%. Al voltant de la cinquena part de l'aigua va a la xarxa de proveïment públic, de la qual més d'una quarta part acaba en les cisternes dels vàters.

Les instal·lacions hidroelèctriques modifiquen l'estructura natural i el cabal dels rius i llacs, afectant negativament als ecosistemes. L'agricultura és un sector en el qual es podria obtenir fàcilment un rendiment de l'ús eficient dels recursos, ja que en el reg de collites es desaprofiten grans quantitats d'aigua. Algunes estimacions apunten que es podria estalviar gairebé la quarta part de l'aigua extreta per al reg a Europa amb només canviar el tipus de conduccions o els canals de reg utilitzats. També seria necessari millorar les xarxes de proveïment públic d'aigua, ja que en alguns dels Estats membres de la UE es perd fins a un 50 % de l'aigua potable.

L'informe subratlla que l'ús ineficaç de l'aigua comporta, a més, un augment del consum d'energia, el que genera costos ambientals i financers afegits. Així, mentre que l'energia necessària per bombejar i potabilitzar aigua dolça està al voltant de 0,6 kWh/m^3, per dessalar aigua marina són necessaris 4 kWh/m^3 de més. Diversos països europeus utilitzen tecnologies de dessalatge de l'aigua, i, entre ells despunta Espanya que és un dels majors usuaris mundials d'aquesta tecnologia.

A l'informe s'afirma que les autoritats haurien de definir objectius ambientals clars per a l'aprofitament de l'aigua tenint en compte la sostenibilitat dels recursos.

Fòrum Alternatiu de l'Aigua: reclama una gestió pública de l'aigua i denuncia les grans represes

El Fòrum Alternatiu Mundial de l'Aigua (FAME) s'ha constituït per considerar il·legítim el Fòrum Mundial de l'Aigua, on estan implicades les grans empreses i sectors econòmics vinculats al proveïment i sanejament de l'aigua, i on les organitzacions de base i les comunitats locals no se senten representades, a pesar de ser les quals sofreixen en primera línia els impactes de la crisi de l'aigua.

Les organitzacions de base han reclamant una gestió pública de l'aigua i han realitzat protestes per la construcció de grans represes, com la de Jirau a Brasil, que consideren "nefastes" per a les poblacions locals i el planeta. Simulant un riu que representa la vida, i una gran represa inflable que inundava les terres i matava a la població i al bestiar, un centenar d'activistes van denunciar en un acte "la construcció d'embassaments".

Els militants de les associacions espanyoles Ecologistes en Acció i Enginyeria sense Fronteres van explicar que havien buscat, amb la seva "performance festiva", cridar l'atenció "sobre l'impacte social i en l'ecosistema de la construcció de grans embassaments com els quals estan projectats en la Patagonia xilena". "Són projectes summament costosos, que inunden grans extensions de terres conreades i boscos i suposen la destrucció irreversible de llogarets sencers i dels mitjans de subsistència de milers de persones".

Per al Fòrum Alternatiu de l'Aigua, les grans represes, no són projectes verds com diuen els seus promotors, sinó que acceleren el canvi climàtic. L'acte va ser organitzat en "el Dia mundial dels rius i en contra de les represes", coincidint amb l'obertura del Fòrum Alternatiu de l'aigua, que reuneix a la societat civil amb la meta de "debatre i construir alternatives que donin solucions a la crisi de l'aigua".

Vídeoentrevista amb el Dr. Cels Garcia

PhD Departament de Ciències de la Terra (UIB)

Les aigües superficials com a recurs hídric, contribució a la demanda total.

Les aigües superficials juguen un paper fonamental en el cicle de l'aigua. Rellevància de la seva funció ecològica a Balears.

Principals pressions sobre les aigües superficials.

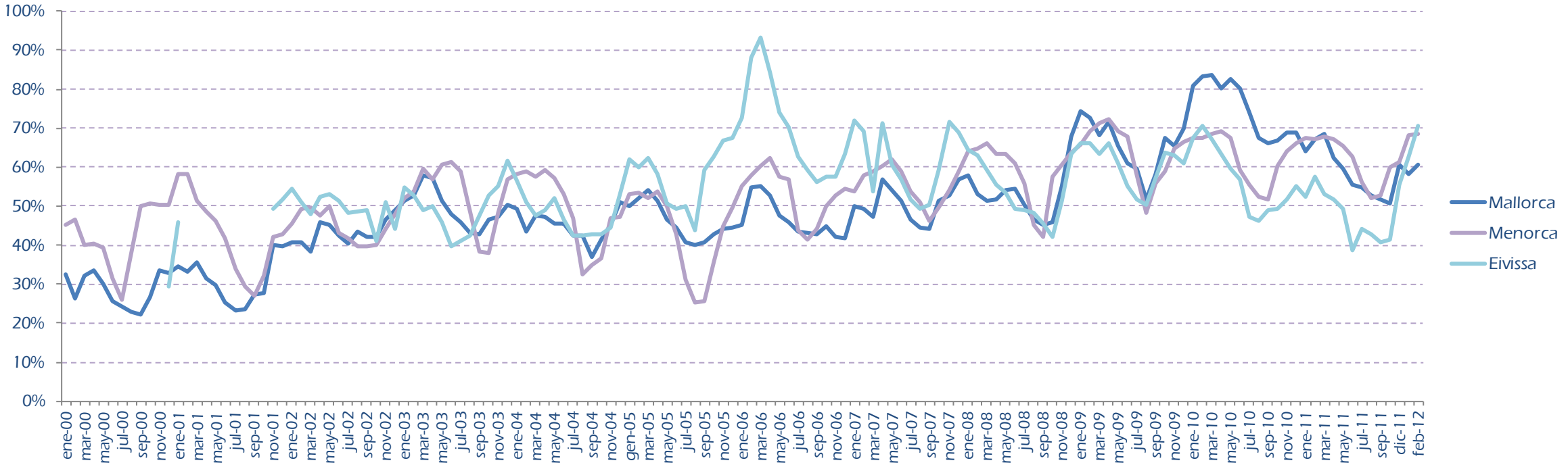
Línies obertes d'investigació en la UIB sobre les aigües superficials i els principals reptes.

Què suposen per a Balears les aigües superficials en la demanda total? A pesar que la contribució de les aigües superficials és escassa en el còmput total, podem estar parlant d'entre 7-12 Hm3, que fins i tot, per a una ciutat com Palma, ni tan sols suposa una quarta part de la demanda, la rellevància de les aigües superficials, no és tant per la seva contribució quantitativa, sinó per la seva significant funció ecològica. Els torrents són una mica més que aigües regulades, juguen un paper fonamental en el cicle de l'aigua, són les encarregades de comunicar les parts altes amb les baixes, transportant aigua i sediments. Presenten connexió amb les aigües subterrànies, i són refugi de fauna. Qualsevol afectació en els torrents té les seves repercussions en les nostres costes i en les aigües subterrànies.

Quines serien les principals pressions sobre les aigües superficials? La intervenció antròpica en els cursos de l'aigua vinculada a diferents usos del sòl, i l'ésser considerats com a abocadors i embornal de residus i aigües residuals. Des del punt de vista científic la neteja de torrents no és una activitat recomanable, més enllà de la retirada dels residus amb sistemes de neteja manual.

Quines són les línies d'investigació actuals i els principals reptes? Des del 2001 el Departament de Ciències de la Terra ve estudiant la resposta hidrològica de conques de drenatge com la del Na Borges. Per primera vegada, hem pogut conèixer els imputs de precipitació i sortida d'aigua i nutrients. Actualment la investigació se centra en com afecta l'abandó de les activitats agrícoles en la disponibilitat i transport de sediments en aquests torrents. En relació als reptes, manca millorar a nivell estatal l'actual falta de dades foronòmiques i de sediments.

Estat de les reserves hídriques

L'evolució de les reserves hídriques ponderades, es poden apreciar en la gràfica adjunta. Aquesta informació, així com l'evolució de les reserves per unitats hidrogeològiques es pot consultar en la pàgina web.

Agenda i més

IV Congrés Internacional sobre Tecnologia de la Intrusió d'Aigua de mar en Aqüífers Costaners
On: Palau de Congressos d'Alacant, Avinguda de Denia, s/n, 03013
Quan: Dimarts, 24 Abril, 2012 a les 9:00 h
Informació i inscripcions a http://www.igme.es/internet/tiac12/programa.htm

Asiawater 2012
On: Kuala Lumpur, Malaysia
Quan: Dimarts, 27 Març, 2012
L'exposició més gran d'Àsia, en quant al sector de l'aigua i de les aigües residuals es refereix. En la última exposició es donaren cita 558 expositors de 32 països i més de 10.000 visitants.

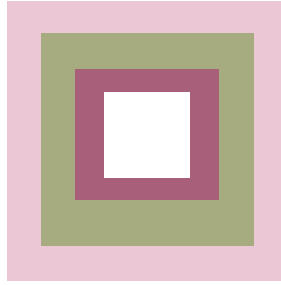
V Edició del Curs sobre Hidrogeologia Kàrstica
On: Málaga,
Quan: 11-16 juny de 2012,
Informació i programna: http://hispagua.cedex.es/sites/default/files/HIDROKARST2012_0.pdf

portal de

l'aigua

a les illes

dma.caib.es

Fotografíes
Alberto Serrano Zarraute
i Lmental

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori
Direcció General de Recursos Hídrics

Lmental
Sostenibilitat i Futur